
*lőrinc péter fordításai**

1917 KATOLIKUS HÚSVÉT

Miroslav Krleža

Egész nap Valaki-Tisztátalan tőr lelkemen

Oh most

mikor a nekiőrült Európa átkozott üstjei emberszivet főznek
s éhes kislányok az esőn kenyeret siránkoznak
és minden önmagát zabálja, szedi izekre és káromkodik
Feltámadáskor

ma

mikor templomszerte tojást s kalácsot ajándékoznak
és folyik a vér

s a szél felhőhullámokat seper és költöket

kik egyensúly, gerinc és vonal nélkül forognak a szélel

forognak s jajgatnak

íme, ma, feltámadáskor

én — sírok a Vásáron.

Minden le van döntve.

A panorámák is azért ordítanak s a farkasok is azért ugatnak

az olaszok is a piemonti csillagokkal

a magyarok is a magyar átokkal

az oroszok is a szláv hazugsággal

s földijeink a 25-ösöktől

és az asszonyok...

És mindez

az 1917-iki római katolikus húsvét.

És hull a vér az asszony miatt.

... És akkor valaki a panorámába

vörös zászlós fakrisztust hozott

és hulltak a farkaskönnyek

— s az emberek mészárolták egymást

Feltámadáskor, feltámadáskor!

1917 KARÁCSONYI DAL

Miroslav Krleža

„Egyszerű jászolban fekszik a gyermek”

Szomorú a tél, már amilyenek a ködös városban a telek
a jó kék hegyekben s a tisztáson, hol nem fújnak a szelek
az ezüsthabos vizeken, mi évszázadok óta láthatatlanul sugárzik
szomorú a tél és esik a szentesten
zongoraszó csepeg az est halk sárga testén
Beszívom nedves illatát a fenyőnek
s alatta hallgatom a papirembereket
pásztordalt énekelnek, ahogy a mohából felnőnek
az égi angyalok meg fátylisan röpködnek
a tudatlan pásztorok feje felett
Lányok kezében gyümölcs
s a három keleti bölcs
a három szerecsen és a gyerekek
körüállják a jászolban fekvő meztelen gyereket.
Meggörren az aranycsillag az illatos fenyőn
a pásztorok halkán kántálnak, karban s ünneplőn
vörös lampionokból a karácsonyfényt kortyozzák
és felettük s a fenyő felett, a ház felett, a város felett, a mézszárló
földgolyó felett
a karok a „jó embert” himnusozzák.

És beszél az első keleti bölcs, az első szerecsen:
Oh Galilei!
Harminc tűzéven át fogod vérizzadságban ácsolni eszmetemplomod
Harminc éven át fog lelkedben táncolni a csillag és kék csendhonod
Oh Galilei!

És halkán énekel a másik szerecsen keleti bölcs:
Felépítetd templomod kupoláját
de az örült vihar, amelynek ellen nem áll erdő, se lomb, se törzs
eszméid lombsátrát ledönti
fehér álmaid fekete szurokkal leönti.
Oh te jó ács, te szent, te csoda
lesújt, oh Galilei, a szomorú szélvész a porba.
Hallom: szárny jár és ront-lőr a formán
templomodra tűz hull, szurok és homály.

S a harmadik szerecsen nevetve dalol:
Kétezer tűzellipszis
felizzasztja újból a kihúlt sötét földgolyót
és kikelnek az új ácsok, az északi nyers golyhók
és fény márványából kupolát emelnek.
Hallom, hogy zúg-harsan a vörös őstűz-elem
üdvözlöm észak mocsarain az üstököst
s a szent hajnal dalát énekelem.

Tin Ujević

Idők homályuszályát vonszolja korunk maga után
mint aki a kín vizébe bukik, ha néha visszatekintek
kísértet-árnyak kara fogad, mit kerülök sután
ha elsüllyedt tengerben őshal-ösömnek kínmorzsát hintek

Évek múlása, haladás, számíthat-e korunk rátok?
Van-e változásod, járásod, új idő?
Nem akasztja-e meg ugrásod igazságát az átok
ha az ék a nyctoros-árny melléből kidőf?

Tudom: vannak, kiknek kárhozatcsillaga el nem forog
rabszolgák, foglyok és fegyencek
kiknek az élet-tej forrása sohasem csorog:
mint bélpoklos garabonciáslegények éhségének

Van, hogy nem merészkedik rá a határra a száműzött
s árgalmat nem ismer a — legyőzött
mert édesebb a törés, a melledbe tűzött
s nincs választás közte s a nagylelkűség között.

Ily múltak árnyától hízott korunk
Ha rátapintok, ujjam kormos-zsírmoslékos
Emlékfaggyú rétegen át szűrődik szánkba borunk
s ha mélyen bőre alá leszántunk, a homály százszázalékos.

TESTVÉREK A VILÁGEGYETEMBEN

Tin Ujević

Ne félj! Nem vagy magad! Mások is vannak,
a te életed élük, ha nincsenek is közel
és mindennek, ami téged ver és átkoz, annak
bennük is ég parazsa egyazon szépséggel, tisztasággal, tüzellel.

Ne feszíts! Gondolatod nemcsak a tied, másokban is tüzel.
Mindannyian egy úton topogtunk, hol fényjel nem intett,
egyként tévedeztünk árkon-bokron, szűzen
a kutatás jegyében — és egyként csodálnak is minket.

Mindenkiben van valami belőled. Többen vagytok „egyek”!
És emlékeink is közösek, mióta csak a világot futják.
Mind megisméltődünk: nagyok és kicsik, völgyek és hegyek
akár a kisdedek, akik anyjuk nevét még nem tudják.

Erőnket-bűnünket megosztják testvérek velünk
és álmunk, vágyunk mind közös forrásból ered.
Lelkitáplálékot egy közös tálból merünk
és homlokunkra az önzés egyként égetett jelet.

Állunk: ember ember ellen, úgy tudva:
különbek vagyunk — hát álljon a tusa,
pedig ömlő vérünk a zűrös öldöklésben újra
csak EGY közös történelmi folyamat ritmusa.

Ezt zúgni, trombitálni a gögös fülébe? Hallatlan!
De szent a szó az üldözött előtt, ott, hol inog az ereszték,
hogy mind-mind egyek vagyunk örömben, fájdalomban
s egyként cepeljük vállunkon a szenvedés keresztjét.

Én ott valahol egy ismeretlenben rejtőzöm,
vagy távoli csillagon, vékony fonalon, ódon
házban, kókadt virágban... vagy rejt forgó-hulló csillagözön...
De valaha mégis egységbe pántozódom!

Mert mégiscsak én vagyok én: akkor is, ha már nem élek:
A szerszám egészének áldozatul olvadt: anyagrész!
Oh világmindenség! A mindenben élek-halok és nem félek
mert névtelenül is továbbviszi életem a testvér-egész!

AZ UTCA ÉNEKESEI

Tin Ujević

Üres gyomroknak fájó bánatával
égig érő csúcsok magasából szálltam
az esti piacterek szürke gondasztalával —
versenyt ugatunk megszálltan.
Szaggatjuk a csendet
tépjük a sötét rendet.

Az éjnek mesélünk eszme-legendákat
a bűzös perifériát festjük a város elé.
Sárban, csatornában találunk gyöngyös porcelán babákat
és tisztos reményt útban az összeomlás felé.
És daloljuk a városnak
dalát a fájdalomnak.

A vihart elrekesztik a lokálok pódiumától.
Fereteg vagyunk és így mi is kívül rekedünk.
Horizontunk a holnapot láttatja, elkülönítve a mától:
ma szomjazunk. *Holnap* hajnali harmat lesz nedünk.
Miránk hallgat a halott nép
és forró szívünk dalára lép.

Éhezünk kenyérre, húsrá, ruhára,
éhezünk levesre, hogy fűtse fázó testünk.
Éhezünk ruhára, ölbeli tűzfára
míg a szívek elé holnap terített asztalokat festünk,
mert írva van: ne lopj!
De dolgozz és kínlódj!

Vet-e az ablakból valaki marék ezüstöt?
Alamizsnát a tépett énekesnek?
Vagy csak ütéseket raktároz el az üstök,
amely lobog szélén az úttestnek?
Lesz-e aranylíra?
Kell-e ma valóságlíra?

Mi hús vagyunk, amiből a sötétség eszik.
Számoljuk filléreinket egy félreeső padon
a liget mélyén, hol rezedaillesatba veszik
el tompa eszméletünk s az álom halál-adón
fojtogat, szűzanyánk, az ifjú föld ölén
és keringő pacsirták: tanítónk dala borul fölénk.

VISSZAFOJTOTT ERŐK

Tin Ujević

Munkás kezeik dolgosak, lássanak bár feketének, fehérnek.
Körges kezeik: sebesültjei kaszának és varrótűnek.
Szívük gondolatvemhes, szemeik távlatot kérnek
megtört és fájó a testük: velünk járnak, velünk tűnek.

Elhaladnak temetők, templomok, házak, tanácstermek mellett
mezőn, erdőn, tengeren és égi magasságokba érnek.
Mindenüvé elültetik vágyuk, mit hordoz, kihord emelet-
forró szívük: álmát igazság, szabadság s kenyérnek.

Habár kicsinyek, a számuk tenger, mérhetetlen
és nem csupán vágynak, várnak, hisznek, epednek,
de dolgoznak, építenek, alkotnak szüntelen,
míg szívükben vágyak fakadnak-apatnak ébrednek
És énekelnek:

„Oh mit akarnánk, ha tehetnénk
oh mit tehetnénk, ha akarnánk, mernénk!”

Kebükben sűrűsödik a sok-százados sóhaj
(szent reményeiket osatlósok mocskolják)
bátor tekintetük visszafojtott óhaj:
szelíd és lágy. De amazok csizmáikat acéllal patkolják.

Tudják: erőnk lesz a küszöb, a ház alapköve.
És bíznak: izmaink az oszlop lendülete.
De mi marad szent, emberhitünk mentőöve
földi életünk öröme, szent élvezete
ha végzetes kést villant tépő fogunk töve?!

Mondják: „Mi vagyunk a valóság lelke, anyaga,
kastélyt emelünk és basztilyokat döntünk.
Belőlünk áramlik anyagba buzgó szívünk vér-aranya.
Testvérünk látjuk az acélgépben, mit lángolva mi öntünk
csak mi is erőt szippanthassunk át, mint ők mibelőlünk
a fényes igazság mérlegén állva. Nem kérünk köszönytűt.”

Haladnak az úton (temető mellett halad?)
Anyák szeretete, anyák buzgó tejforrása
engeszteli itt-ott a kérges szívüket: „Állunk
és hisszük, egy napon a rabszolganép összeszalad
a munka felszentelt zászlai alatt
és nekifeszítjük akkor a vállunk!”

És mindenütt nyomukban, sarkukban áll, várva
rájuk, az emberfaló bika: Minotaurus árnya.
Hova tűnik e tenger erő... kertyosan homokba merül?
Vagy belőle új hitek temploma kerül?

Munkáskezeik dolgosak, lássanak feketének, fehérnek.
Kérges kezeik: sebesültjei kaszának, vésőnek, tűnek.
Szívük gondolatvemhes, szemeik távlatot kérnek,
megtört fájó a testük: velünk járnak, velünk tűnek.

Mélységek népe, betege magasabb szépségideálnak
betege mezőnek, aratás, szüretelésnek,
lábadója szívben-vérben a vágyott vetésnek
epés keseredettje a dalnak, mit bánat-parázzsal kántálnak.

Kis kínok kínzottjait, ilyenek látom őket,
akaratauk erejében lágynak, keménynek
erejük akaratában mezők magvetőjének:
az egyedüli építőket — és rombadöntőket.

Súlyos árnyukkal alkonyok elé gázolnak, mint ősmén
(hallgatom soká): lábaik úgy dobognak,
felseregletten csak robognak, robognak
léptük ritmusára cseng-zeng-reng az ösvény.

FELJEGYZÉSEK EGY BALKÁNI LEGENDÁRÓL

Pavle Popović

Ma és itt, mikor az ész elégedett, békességbe
és történelmi könyvek eleganciájába olvadt
(ő császári Felsége ez és ez, a legnagyobb felkelő)
s mikor szerte a világon sötétség, éhség s titkos hatalmak hozta halál
uralkodik

Mindenható Erő, mi nagyságod emlékoszlopai vagyunk!

Tört bordák — a szabadság érmei
szíjjáhasított háta — balkáni virágcsokrok
kiszakított körmök, elfojtott jajsikolyok —
homokpárnák — az emberi szenvedés fejealja
Mindenható Erő, te tudod, mi fáj nekünk:
hogyan édes tejjel itathass, vetköztless le előbb:
oh ezer számtalanjaink
füléből, melléből, izmából, agyából, fekete beleiből
a boldogság vére folyik...
sikoly szakad ki...
Oh hogy csorog szakadt szörnyű szépségben a vérünk
Oh védelmezőnk, „oh emberjogvédő liga”
legfőbb szellemprotektorunk
kiben ezrek feje talál nyugodt vánkosra!

„Ismeretlen hulla”, balkáni legenda „dicső” fénye történelmünknek
tele sikollyal, kiáltással, messzi szólóvatással! —
Oh hívnak, szólóvatnak —
lelkiismeret visszhangja, írástudók és farizeusok erkölcs
sajtó vérgyöngye
lelkesítő történet, hogy rohantak az emberek
a Duna-partról
a rámpán át
a halálba
önmaguk, önként... Csak a holló károg,
te meg kegyelmesen összefonad kezed
simogattad az új nemzedék húsát
csontját simogattad, hogy könnyítsd jogtalanságát,
hogyan enyhítsd az általános sikolyban hangját —

Oh láthatatlan erő, balkáni századok misztikája!

Ma és itt csak elsuttogva
írjuk ezt a legendát...

HORDÁROK

Čedomir Minderović

Hordjuk a terhet. Emberfeletti súly alatt görbed hátgerincünk.
Cipekedünk. Marja testünk izzadságunk sója.
A szíj nyomát hordja meztelen vállpercünk.
Számok vagyunk. Kikölkök piszkos igavonója.

Hordjuk a másét. Másé gerincünk és másé örök rogyanásunk
bűzben, izzadságban. Kék habja fölött a folyónak.
Döng-reng az uszály, ahogy lépteinkkel deszkáit vássuk
és messzi ország horogkeresztes zászlaja alatt megrónak.

Mennek és érkeznek új hajók. Idegen a nevük. Uszályok.
Messziről jöttek kikötnek a híd alatt.
— Hordár, szedd a lábad, rajta! — hangzik náciajkról az idegen átok.
Csak a mélyből tör fel ködösen egy: elég! Az idő halad!

Mert mi mind-mind megéltünk egy éjt ezen éjjel
a pálinkásfityókok és olcsó szajhák száján,
egy éjt, amikor átvillant világos tiszta fénnel:
az Újkor nem jön, ha csak roskadozunk és tűrünk némán

s nem tudjuk: az egész világon, Sanghajban is, Hamburgban is társ él.
Holnap új hajó jön. Új teher hasogat vállunkon.
De: szívünk dinamómotor, a testünk acél,
dallal hordjuk a vajúdo világ sorsát ajkunkon.

„DÉLIBÁB A SÍKSÁG FÖLÖTT” CIKLUSBÓL

Jovan Popović

II.

Meleg párát liheg a kanca
mint tömjén füstölög friss izzadságának illata
a hűvös éji légbe.

Hasán fekszem, beleveszve illatába
A ménes lovai, képzelt füvet ropogtatnak,
Egy-egy csikó néha felnyihog anyja emlőjét kutatva
és a gémeskút, mint ki hiába nyög segélyért, nyikorog.

A messzi távolban a sátor sötét vászna fölött —
a puszta sík fölött csillagok hunyorognak,
a vörös hold szelíden pislant a messze szállás mögül
s a pásztortüzek füstje áldozatosan csigázik a magasba.

„Hát így volt akkoron” — emlékezik az öreg Atyim
és Novak hozzáfűzi: „Akkor is lelketlenek voltak a gazdák
és mi, béresek, túrtünk, ki-ki tudja a magáét.”

Atyim pipázott, körültekintve köpködött
és mesélt révedten a messzi homályba tekintve:
„Az akkor volt, amikor a Nagy Lázadást kezdték.”

S mintha földből támadt figurák kelnének,
De árnyak, elsikkadt életük számadását kérik
hallgatják csendben, zárt ajkakkal, a tűz körül
és Péter mondta: „A kicsi erről nem tehet
nem közülük való még.”

Nagyon kedvemre volt e szó, meleg borított el
s a kanca párnás hasa is oly melegen lágy volt
a tücskök évszázados sirámuk hegedülték.
Mint szájtató növény kortyoltam a sík évszázados álmát.

* Ezek a versfordítások 1929–1938 között készültek, és jórészt a korabeli munkás- és haladó sajtóban kerültek közlésre.